

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Non furtum facies.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Preceptum Septimum

Recipere mercedē ab eis. Sed dices vtrum
licitum sit recipere pecuniam ab eis mutuo
sub vsura. **R**ndet sc̄tus Tho. ij. ij. q. lxxviii.
ar. iij. q. nō peccat q̄ iniuriā patit fm̄ p̄m
tr. v. ethicoꝝ. Inducere aut̄ hoīem ad pec-
cādū nō licet: vti tñ pctō alterius ad bonū
licitū est: quia ⁊ de^s vti^s om̄ibus peccatis
ad bonū: ex quolibet em̄ malo elicit bonū.
vt dicit Aug. in enchiridion. Unde ⁊ publi-
ce querēti: vtrū liceret vti iuramēto eius q̄
p̄ falsos deos iurat: in quo manifeste pec-
cat eis reuerētiam diuinam exhibens. Re-
spōdetur q̄ qui vti^s fide illius qui p̄ falsos
deos iurat non ad malum sed ad bonum:
⁊ peccato eius non consentit quo per de-
monia iurauit: sed pacto eius bono quo fi-
dem seruauit: non peccat. Si tamen indu-
ceret eum ad iurādum p̄ falsos deos pec-
caret. Ita etiam in proposito: q̄ nullo mo-
do licet inducere aliquem ad mutuandum
pecuniam sub vsura: licet tamen vti eo pro-
pter aliquod bonum: quod est subuentio
sue necessitatis: vel etiam cuiuscunq; alte-
rius. Sicut etiam licet ei qui incidit in la-
trones manifestare om̄ia bona que habet
tamē latrones diripiendo peccant ad hoc
q̄ nō occidatur. Exemplo decem virorum
qui dixerunt ad israel. Noli occidere nos:
quia habemus thesauros multos in agro.
Hiere. xij. Eādē sententiam tenet etiam
Huilmus: ⁊ addit q̄ non solum in neces-
sitate: sed etiaz pro vtilitate quam quis cō-
sequitur agendo negocia sua licite accipit
mutuum ad vsuram. Si aut̄ hoc facit pro-
pter aliquod licitum: scilicet propter ludū
alee ⁊ c. est pct̄si mortale accipe mutū ad
vsuram. Alij dicunt q̄ peccant mortaliter:
probātes per illud extra de vsuris. ca. Su-
per eo. vbi dicitur: q̄ super crimen vsurarū
dispensatio fieri nō debet. Nec potest pro
redemptione captiuorū: quia non sunt ma-
la faciēda: vt inde euentiant bona. **Ed Ro-
ma. iij.** Item. i. q. i. Nō est putandum. **Ho-
stien.** ⁊ **Joannes andree** super illud capī.
Super eo. dicit q̄ recipientes ad vsuram
cōmunicant in peccato: ⁊ dant occasionē
peccādi. Ergo peccant. vt patet in ca. si con-
cubine. extra de sen. ex. ⁊ in. c. finali. de in-
iur. ⁊ dam. dato. ⁊ in ca. super eo. dicit te-

xtus. ne etiam pro redimēda vsta captiuū
vsurarū crimen inuoluat. **Ubi Joan. and.**
dicit q̄ peccant simul cum vsurario. Si em̄
non esset qui reciperet: non esset qui daret
vt in. c. Non satis. extra de symo. **Hostien.**
tamen dicit. q̄ hec opinio non est nimis ri-
gida. Et si indistincta vera esset iuramen-
tum in hoc non obligaret: quod tamen li-
gat. vt patet extra de iniur. ca. Debitores.
Alij tamen dicunt. vt refert **Innocentius**.
q̄ hoc licet pro opere virtuoso ⁊ meritoio
vt si vellet inde facere elemosynam: edifi-
care eccliam: vel aliud opus pium. Nō au-
tem ppter luxuriā aut lasciuā licet accipe
vsuram: ⁊ cum sit ex magna necessitate. s.
ad redimēdum captiuos: vel ad pascēdum
pauperes. Sed si quis cupiditate moueā
⁊ principaliter ad recipiendum mutuū sub
vsura: scz vt diuitias cumulet aut pompaz
exerceat: non excusatur a peccato mortali:
cum cupiditas sit radix omnium malorū.
¶ Septimo punitur pena infernali que est
eterna damnatio. De qua **ezechielis. xxij.**
Vsuram ⁊ supabundantiā accepisti: ⁊ aua-
res proximos calumniabaris: meiq; oblitus
es dicit dominus. Ecce complosi manus
meas super auariciam quam fecisti. Et cō-
plosa manu ⁊ nō aperta palma pcutiet eū
pena infernali. Erit etiaz maledictus a pa-
tre ⁊ filio ⁊ spiritu sancto: a beata virgine
⁊ omnibus sanctis: quorum festa frangit.
Si enim fuit lapidatus qui ligna collige-
bat in sabbato: quid erit de vsurario qui in
omnibus festis exercet vsuram: Erit etiaz
maledictus a proprijs filijs **Ecclij. xij.** De
patre impio cōqueruntur filij impij: qm̄ p-
pter illum sunt in opprobriū. Et sic sibi mu-
tuo maledicūt pater ⁊ filius ⁊ omnes in he-
reditate succedētes. Dicit pater filio. **Ma-
ledictus sis tu:** quia propter te sum in tor-
mentis vt te ditarem. Et filius ec̄uerso.
Maledictus tu pater: quia ppter tuā vsu-
ram dānatus sum. **Qui⁹ exemplū patet de
vsurario damnato ⁊ eius filio: qui vili fue-
runt in quodam puteo.**

¶ Non furtum facies.
Sexto peccant contra illud preceptū
qui sibi summam magnā pecuniarū
thesaurizant inique. De quibus ps̄.

Thesaurizant et ignorant cui congregabunt ea. Quid eis dicitur: nisi illud euangelij Lucæ. xij. Stulte hac nocte repetent animam tuam a te: que parasti cuius erunt? Querit vtrū christianus qui vult in christianismo iuste vivere ac perseverare possit sibi pecuniam aut alia bona thesaurizare? Et videtur quod non. quia dicitur Matth. vj. Nolite cogitare de crastino: et quilibet tenet servare eundem modum christi. Etiam ibi. Nolite esse solliciti ergo et cetera. In oppositum est illud Joannis. xij. quod christus oculos habebat. Et patet in canone. xij. q. i. Exemplum domini. Accipite conversantis in terra: quare habuit oculos cui angeli ministrabant: nisi quia ecclesia ipsius oculos habitura erat. Idem. xij. q. i. ca. Habebat dominus oculos a fidelibus oblata conservans et suorum necessitatibus aliisque indigentibus tribuebat. Ista habuit ut indigentibus tribueret. ut patet. xxij. q. iij. Duo. Secundo ut ecclesiam significaret oculos habitura. Et in ca. Exemplum ubi supra. Item Chrysostomus super illud. Nolite cogitare de crastino. id est de superfluo exponit. Etiam dicit glossa. i. ad Lucam. xvj. De crastino cogitat si quis propter ista deo militat: et principaliter ut in operibus non regnum dei: sed illorum inquisitionem intueatur. Et apostoli cogitauerunt de crastino. ut patet. i. ad Lucam. xvj. De collectis autem que fiebant in sabbato: sicut ordinavi in ecclesijs gallathie. Ita et vos facite per unam sabbati. Item agabus fecit collectam contra famem futuram. ut patet Actuum. xj. Item Paulus accepit necessaria ad navem quando appellavit cesarem. ut patet Actuum. xxvij. Quare ergo non alij christiani possunt facere collectam pecuniarum contra futurum defectum? Respondet ergo quod hoc potest fieri quadrupliciter. Primo fieri potest ex providentia respectu necessitatis pro cura familiarum respectu utilitatis: pro cura regali respectu cupiditatis: pro cura mundiali respectu copiositatis pro emptione reddituali. Primo modo potest fieri ex providentia respectu necessitatis pro cura familiarum: et sic conceditur parentibus secularibus ob necessitatem filiorum educandorum pecuniam congregare. Juxta sententiam apostoli. i. Thimothei. v.

Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet: fidem negavit: et est infidelis deterior. Et. ij. ad Cor. xij. Non debet filii thesaurizare parentibus sed parentes filijs: sicut ramus recipit humorem a radice et non e contra. Item potest hoc contingere propter filiorum et filiarum in nuptijs provisionem: et sic iterum licitum est. Legit in historia romana sub Foca imperatore de quodam fabro qui omni die ex suo labore acquirebat octo denarios. Nota historia quia communis est. Secundo potest fieri hoc respectu utilitatis pro cura regali. ut puta pro regni defensione vel cultus divini ampliatione: sic convenit et licitum est thesaurizare pro utilitate reipublice: vel spiritualis et temporalis in ecclesia christi tam papa et aliis prelatibus ecclesie: quam imperatori et regibus et principibus gubernatoribus reipublice. Ideo dicitur. xij. q. ii. c. Curam habet ecclesia non ut servet: sed ut erogat et subveniat in necessitatibus. Quid est opus custodire id quod nihil adiuvat in necessitatibus? An ignoramus quantum auri et argenti de templo domini assurri abstulerunt? Adone dicitur est dominus. Cur passus es tot inopes fame mori in terra habens aurum? Cur tot captivi sunt non redempti ab hoste. Contra illud Matthei. xxv. Quod unum ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Sic etiam potest fieri propter communitatis provisionem. ut patet in Joseph. De quo Genes. xlvj. Qui recepit quintam partem frugum tempore fertilitatis: ut communitatem sustentaret tempore carissime. Sic posset adhuc fieri etiam propter pauperum sustentationem: ut sunt aridi: contractis leprosi: qui non possunt laborare: ut tunc ipse per suos labores et lucra habeat unum tribuat necessitatem patienti et cetera. Tertio potest hoc contingere ratione cupiditatis pro cura mundiali: non habito respectu ad necessitatem vel utilitatem yconomice vel politice. Nulli dubium quin hoc omnino sit prohibitum: quia cupiditas est radix omnium malorum. ut dicit apostolus. i. ad Thimotheum. vi. Nichil intulimus in hunc mundum: nulli dubium quod nec auferre aliquid possimus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur his contenti simus. Nam qui vo-

Preceptum Septimum

Sunt diuites fieri incidunt in laqueum et in-
tentationem diaboli etc. Si autem fit pro-
pter superbie et iactantie expletionem: sic est
peccatum mortale: sicut nunc multi congre-
gant pecuniam: ut magni apud mundum ha-
beantur: et cum magna popa et apparatu
incedant. Contra quos Sapientie. v. dici-
tur, Quid profuit nobis iactantia aut sup-
bia diuitiarum: Hec est que symoniam introdu-
xit: hec est que rapinam adinuenit. hec est
que furtum dolum et usuram et omnia mala
mundi adinuenit: hec est que pactum dissol-
uit: violat iuramentum: corrumpit testimo-
nium et peruertit iudicium etc. Hec dicit
Petrus de tharantasia super illo verbo,
Lupiditas est radix omnium malorum.
Quarto modo habet fieri respectu co-
pioritatis in emptione reddituali: scilicet
quod quis congreget pecuniam ad comparan-
dum redditus ad vitam: vel perpetue sine
reemptionem. Illum contractum illicitum
esse non audeo dicere: quia contradicerem
turi communi. ut patet de re. ec. non alie. ca.
monasteriorum in cle. Etiam contradice-
rem cuidam declarationi Martini pape
in quadam bulla et cetera. Et contradice-
rem ipsi consuetudini totius ecclesie: que
vtilitur huiusmodi contractibus in fundatio-
ne altarium et beneficiorum: et multi sacer-
dotes religiosi et monasteria vtuntur tali
contractu. Sed econtra non audeo eum
dicere simpliciter esse licitum propter mul-
tas deceptiones que fiunt in illis. Et hic
lata conscientia saltat approbando simpli-
citer: hic stricta conscientia trepidat repro-
bando indifferenter. Hic vnus esurit alter
ebrius est: hic vnus reprobat alter conce-
dit. **P**ro declaratione istius ponam hic
tria documenta. Primum constitui reddi-
tus pecuniarum vel altarium rerum bla-
di aut vini in vniuersitate seu communita-
te licitum est expediens in republica: dum
modo tamen hoc fiat intentione recta ex
ratiobabili causa: cum equitate et discretio-
ne debita: ut si emuntur in omnibus bonis
ciuitatis: ville: ac etiam monasterii: certi cen-
sus in perpetuum aut ad tempus: licitus est
contractus. Quod probat per cap. monasterii:
quod: de re eccl. non alie. in cle. Idem pro-

batur de excels. prelat. in caplo. freques. s.
preterea. in cle. Idem patet in quadam bul-
la Martini pape quinti nouiter defuncti
que incipit. regimen respectu vniuersalis
ecclesie. vbi papa sic dicit. Cooperimus hu-
iusmodi contractus veridicos et iuxta de-
terminationem doctorum licitos fore ad hu-
iusmodi ambiguitatis tollendum dubium in
premissis contractus licitos ac iuri commu-
ni conformes ac ipsorum censuum venditores
ad ipsorum solutionem remoto contradic-
tionis obstaculo obligari. Et loquitur ibidem
de reemptionibus. Non ergo committunt
usuram emptores illorum census tam secula-
res quam spirituales. ut ibidem declarat pa-
pa. sicut venditores eis obiciebant. Item
usura solum committitur in mutuo sine dicto
christi. Mutuum dantes nihil inde speran-
tes: sed hic non est mutuum sed emptio: ergo
non est usura. Sed dixi primo quod hoc debet
fieri ex causa rationabili aut propter diu-
num cultum continuandum. Nam hoc iustum
est ut illi habeant redditus qui non possunt
vacare laboribus manuum: sed vacant cul-
tui diuino: ut scilicet eorum oblationibus
respublica iuuetur. sicut patuit in veteri te-
stamento: vbi dominus constituit sacerdo-
tibus decimas primitias et oblationes.
Etiam in nouo testamento patet. i. ad Thy-
mo. v. Qui bene presunt presbyteri dupli-
ci honore digni habeantur in vita et doctri-
na. Dicit glofa. Duplici honore. scilicet ut
spiritualiter eis obediant: et exteriora mi-
nistrent. Et hanc sententiam amplius pro-
bat auctoritate veteris testamenti dicentis.
Non alligabis os boui trituranti fruges.
Et etiam allegat eam. i. ad Corinth. ix. Et
intelligit per bouem predicatorem: qui la-
borat fideliter in area domini. Item Luce. ix.
Dignus est operarius mercede sua. Item Ma-
thei. x. Ergo dignus est qui vacat spiritualibus
quod habeat redditus temporales. Ideo dicit
apostolus. i. ad Cor. ix. Si vobis spiritualia se-
minamus: non est magnus si nos vna carnalia
metamus. Secunda causa ratiobabilis est quia sunt
reipublice: ut sunt reges: duces et prin-
cipes: milites et alii rectores reipublice: et
hoc ratiobabile est ut illi habeant census unde
vuiant: qui pro defensione terre militant: et

eam ab hostibus et latronibus defendant: qui pacem et iusticiam inter homines procurant et conservant. Ergo Christus dixit. Reddite qui sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo: cum fuit interrogatus an licet census dare cesari: an non. Et sanctus Johannes baptista ad milites dicebat. Estote contenti stipendiis vestris. Tertia causa rationabilis potest esse de pauperibus: infirmis: aridis et contractis qui manibus laborare non possunt: quia hoc pertinet ad opus misericordie. De quibus Luce. vij. Estote misericordes. Ibidem. Date et dabitur vobis. Quarta causa potest esse in seruis dei et religionibus diuino cultui vacantibus: cum tales sint alii in spiritualibus: scilicet predicationibus et orationibus etc. Quinta causa est pro fundatione et edificatione ecclesiarum et conservatione earundem: et pro vasis sacris et vestibus aliisque rebus spiritualibus quibus deo famulatur. Sexta causa potest esse pro minutione et defensione: et bono statu civitatis: ville aut patrie: quia talium munitio et bona ordinatio deseruit ad pacem in qua consistit magna felicitas politica. Si autem causa est illicita et irrationabilis grade peccatum est: quia pro hominibus fortibus ad laborandum: nec per diuinum cultum impeditis nec in republica necessariis redditus constitui non debent: quia etiam multitudine reddituum pro talibus periret res publica: cum sic ditati otiosi vanis subiecti fodere vel laborare nolunt. Et de his loquitur Esa. Ne qui concubitis domum domui et agrum agro: nunquid vos soli habitabitis in terra. Secundo dicitur: quod debet fieri cum discretione debita. scilicet quod non constituantur in libera persona: quia libera persona non potest obligari. vtz extra de pigno. ca. igif. Sed debet fieri in vniuersitate: villam vel agrum. Et respiciendum est: an de talibus rebus tot redditus possint peruenire: et si res casu vel incendio periret: et emens nihilominus vellet esse certus de prouentibus sibi dandis: illicitus et illiberalis esset contractus: quia tunc fieret obligatio personalis. Item quod sit equalitas inter ementem et vendentem ut vendant. v. pro centum florentis annuatim vel sim comunem usum laudabilem patrie in reemptione. Item quod pactum appositum sit li-

citum: et quod pactum reemptionis debet apponere venditor et non emptor: quia alias contractus esset pignoriaticus: et per consequens usurarius: si emptor posset repostulare pecuniam quando ipse vellet. ut patet in capto. Illo nos. extra de pigno. vlt. esset simulatus. ut in cap. ad nostram. de empti. et vendi. Aliquando est etiam talis pena appositae que est multum impta: ut si census debitus solutus non fuerit: semper post decem dies a termino solutionis dupletur: donec adequetur sortis principali. ut reemptio expiret: et emptori adjudicentur bona simpliciter et quiete pro censu non soluto. Et talis contractus est illicitus et ad angustiandum inuentus: contra illud psalmi. Tota die miserere et commodat. Et alibi idem. Iustus autem miseretur et retribuet. Tertio requiritur quod fiat intentio recta: scilicet quod non decipiat fratrem suum in negotio scilicet neque in precio: et quod precium sit equale: et quod vendibile sit tale: et sit equalitas inter ementem et vendentem. Si autem precium esset minus quod res valet: et est de consensu venditoris: tunc contractus bene valet: quia venditor mera voluntate possit rem illam dare emptori. ut patet de fide instrum. ca. cum Johannes. Si autem non est de consensu voluntario et vendens est angustatus ad vendendum rem suam pro minori precio: et emptor non habet causam minorandi precium nisi propter pactum reemptionis: sic contractus est illicitus repugnans iusticie commutative: contra illud preceptum. Quod tibi non vis fieri: alteri ne feceris. Item in insti. et in s. iuris precepta. Secundum documentum est: quod contractus reemptionis et venditionis reddituum ad vitam in se non sit illicitus aut viciosus: sepe tamen est ementi aut vendenti periculosus. Et hoc magni doctores dicunt. ut Henricus de Sandaui in quodlibeto. i. q. xxxix. dicit simpliciter: quod non est licitus singulariter quando emuntur redditus pecuniarum pro pecunia: quia si exponeret censum ut annuatim haberet decem: in vndecimo anno haberet decem ultra censum: quod est usura. Sed alij tenent oppositum: sicut magister Egidius in quodlibetis suis. et doctores iuris super. c. in ciuitate de usuris. Et est ratio: quia si emuntur redditus

Preceptum Septimum

Empetui aut reemptionis et seruare debita adequatio inter datū et acceptū: valeret contractus: vt dictū est supra: et etiā ad vitā q̄ par est ratio. Itē vsura solū ē in mutuo: sed hic est emptio. Ergo talis etiā nō plus subleuat q̄ sortez: q̄ fors vel summa quā emit et ius p̄cipiēdi tales reddit⁹: illud ius retinet omni anno. Et sic quicquid capit: cadit sibi in sortē suā: ergo in .xj. anno non accipit vltra sortem. Et si hoc argumentum cōcluderet emptio de perpetuis possessionibus: nihil cōcluderet. Sed sc̄da pars patet: q̄a emēs aliquādo efficiē sollicitus timore deficiēdi. Est etiā sollicitus de vite necessarijs sollicitudine superflua. contra illud Math. vj. Nolite solliciti esse. Item venditor sperat emptorem cito moriturum: vt retineat pecuniam: et sic est homicida in mente: etiā emptor sperat se diu victurū vt in triplo vel quadruplo recipiat. ¶ Item emptor: aliquando intendit resistere p̄neg generali Ade et suis posteris iuste infligere: que est. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Genes. iij. Et sic sequitur ociositas viuēdi: et sequitur destructio reipublice: ergo multi doctores propter ista pericula dissuadent istum contractum non tanq̄ in se malum: sed propter ista que sequuntur: sepius etiā persone fortes que possunt laborare manibus: in quibus non iste cause precedentes subsunt: non possunt habere: quia debēt querere victū et vestitum cum labore: dicēte domino. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. ¶ Tertium documentum est pactum de retro vēdendo pro eodem precio solum appositum: non viciat contractum emptionis: alias licitum. Probatur: quia quilibet in traditione rei sue potest apponere pactum non improbatum lege. patet. ff. de pac. l. 2. c. l. de cōtra. emp. l. iij. in fine. Sed pactum h̄mōi dummodo fiat per tradentem et vēdentem. In huius arbitrio stat reemptio non emptoris: non est improbatū a lege: imo approbatum per legem si fund. l. de pac. vbi dicit. Si vendatur fundus iusto precio ea lege: vt quando placuerit venditori restituito precio fundus ad eum reuertatur: licitus est contractus: et emptor lucratus est fructus,

Et hec iunt vera: dummodo alias sibi fuerit iustum precium: vel ad minus non sit dubium: tunc tenet cōtractus. vt patet in caplo. In ciuitate de vsuris. Et trāsfertur hic dominiū. Verum in emptore statim tenet venditio. Quod probat. cap. Ille nos. de pac. et facit optime ad hoc. c. verum de condi. appo. Idem patet quod permissum fuit in veteri lege hoc non est viciosum: est etiā preceptum: sed tale pactū fuit h̄mōi. vt patz L. cuit. xxv. vbi dicit. Qui vēdiderit domū suā intra muros vrbis et c. Correclariū q̄ cōtractus in se licitus p̄ penaz appositionem fit sepe illicitus: vt sunt iuramenta et varie pene arbitrarie vt si census solutus non fuerit infra decem dies: vt supra patuit: quia talis contractus est cōtra charitatem dei et proximi. Cauēat ergo tales reddituarij diuites: q̄ non nimis diligant eas. ps. Diuitie si affluant nolite cor apponere: quia dicit. ij. ad Thim. vj. Qui volunt diuites fieri incidunt in laqueum diaboli. Secundo caueant ne eas retineant. j. Joan. iij. Qui habuerit substantiam huius mundi: et viderit fratrem suum necessitatem habētem et clauerit viscera sua quomō charitas p̄ris est in eo. Tertio caueant ne in eis superbiāt. ij. ad Thi. vj. Diuitib⁹ hui⁹ seculi p̄cipe supra nō sapere: et non sperare in incerto diuitiarū. Quarto cogitent q̄ non possint eas secum ducere. Job. xxxj. Diues cum dormierit nihil secū affert: quia nihil tulimus in hunc mundū: ideo nihil nobiscum ferre possumus. Unde Gregori⁹. xvij. moral. Diu cum rebus nostris manere non possumus: q̄ illas ad moriendo deserimus: aut ille nos viuēdo deserūt. Sequit̄ ibidem. Terrena seruādo pdimus: largiēdo seruam⁹. Item Luc. vj. Facite vobis amicos de māmona iniquitas. Voluit em̄ de⁹ vt aliq̄ essent pauperes et aliqui diuites. Pauperis est orare p̄ diuite vt habeat regnū dei: diuitis est erogare. Ideo sibi inuicem sunt necessarij. Quinto debent attendere penam eis minatam Luc. vj. Ne vobis diuitibus qui habetis hic cōsolationē vram. Iaco. v. Egite nunc diuites: plorate ululantes in miserijs vestris: quia lucrum in arca est: damnum in

conscientia. **L**uceat ergo q̄ non lucrentur eas per furtū: rapinam: doli: fallam mercantiam: et sic de alijs. Recitat **C**esarius di. x. ca. xxxix. q̄ in ciuitate metensi q̄dam vrsarius defunctus est: qui cum mortuus esset supplicauit vxori sue: vt crumena in denarijs refertam iuxta eū poneret in sepulchro. Quod cum illa fecisset quāto secretius potuisset: tamē latere nō potuit. Accedētes aliq̄ sepulchrū latēter aperuerūt. Et ecce duos bufones ibi suspicabātur vnum in ore crumene: alterum in illius pectore. Ille denarios de crumena extrahebat. Ille suscipiens cordi eius immittebat. Ac si dicerent. Nos pecunia satiabimur cor tuum insatiabile. Quibus visis illi timore percussi fugerunt. Quid putas animam huius pati in inferno: si tam horrenda demonstrata sunt in eius sepulchro. Sexto cōsiderare debēt q̄ diuitie sunt musculi et onera grauiā diligētibus illas. patet **S**apient. xliij. Creature dei facte sunt in tētationem hominū et in maucipulam insipientium. Ideo suis possessoribus valde periculose sunt: quia difficile est eas habere et nō amare. **I**ō dixit ch̄s. Difficile est diuitem intrare in regnum celorum. Non ergo extollant se diuites. Quia dicit sanctus **B**regio. q̄ successus tēporaliū rerum est certum damnationis iudicium. Cuius exemplum patet in illo diuite: de quo narrat in vita sancti **A**mbrosij: qui periit cum tota domo sua et omnibus que habuit. Nota ibidem. Cogitēt etiam paupes qui istas diuitias non habent q̄ debent esse patientes de sufferētia sue paupertatis vt eam libenter sustinere valeant: quasi sit eis medicamentum et purgamentū peccatorū cogitanti illud quod illi diuiti epuloni accidit: quia paupertas est ipsorū purgatorū. **E**sa. xlvij. Elegi te in camino paupertatis. Secundo debent diuitias spirituales acquirere vt in deo sint diuites **A**ugusti. super **J**oan. omel. xxv. Felix est qui bono modo habet aurum in arca: sed felicioz est qui habet deū in conscientia: quia prim⁹ habet q̄d perire potest: sed q̄ deum habet nec perire potest nec ab eo nolente auferri. Tertio paupes debēt considerare pericula diuitū et

incomoda: et sic paupertatis onus facilius sufferre poterunt: quia vbi multi sunt opes ibi multi sunt qui comedunt illas. Nutriūt em̄ histriones et baldos et meretrices. Tales compellūtur sustinere rationem dignitatum vel honoris: vel ipsi sine illis paupes esse possunt. Quarto paupes sunt magis securi ab hostibus. Juxta illud. **L**atētabit vacuus coram latrone viator. Et etiā sunt magis securi in conscientia. Quinto debent cogitare: q̄ ipsorū est regnū celoz. **A**n̄ **A**th̄. v. Beati paupes spū qm̄ ipsorū est regnū celoz. Cogitēt ergo: qualiter **L**azarus in sinum abrae est deportatus: et diues epulo in inferno sepultus: vbi est p̄p̄riū sepulchrū maloz diuitū. Cogitēt etiā quot falsa iuramēta: quot guerre quot inuidie et rancores et discordie fiunt p̄pter bona diuitum.

Non furtum facies.

Sextimo peccant contra illud preceptum falli artifices et mercatores qui sua mercata falsificant. Et tales qui escere non possunt: nisi septies in die decipiant proximum suum. De quibus **F**rancisc. petrar. in li. ij. de reg. vtri. fortu. ca. lxj. Hunc homo hominem decipit: fides exultat: regnat fraus. Sequitur. Nō tanto studio: nec tot laqueis venatores aut aucupes feras aut volucres captant: quot versuti hoies alios quoq̄ simpliciores. Quod si nūq̄ verū fuit nostra etate verissimū monstratur digito: fraudū magi et ille prudentior iudicat qui paratior est ad fallendum. **H**is igitur nō decipi: aut morere: aut fuge hominum cōsortia. **H**ec ille. Tales deciptores sunt sicut vetule turpes: q̄ se curiosius ornāt: ne earū appeat turpitudine abs quilibet eas abhorreret. Sic tales deciptores suas fallacias occultāt: ne ab alijs cognosci valeant. Sunt em̄ tot fraudes in emptione et venditione: q̄ vix aut nunquā fiant sine peccatis mortalibus. vt dicit de peni. dist. v. ca. **Q**ualitas. Difficile inq̄t ca non vbi est inter ementis vendentisq̄ commertis non interuenire pct̄si. Ideo sequit̄ ibidem in capt. nego. ex verbis b̄i **B**regorii. Sunt plura negocia q̄ sine peccat̄ exhibere vix aut nullatenus possunt: sicut cura